

SXEDIO.76C

27.11.1930: ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΤΟΥ 1931.

Η συζήτηση του Προϋπολογισμού του 1931 ενώπιον του Νομοθετικού Συμβουλίου έπαιρνε μάκρος. Και ο βουλευτής Α. Τριανταφυλλίδης συνέχισε τη μακρά του αγόρευση.

Τα πρακτικά της συνεδρίας αυτής έχουν ως εξής:

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΠΕΜΠΤΗΣ
27 Νοεμβρίου 1930

Συνεχίζει την αγόρευση του ο βουλευτής Α. Τριανταφυλλίδης:

Ελεγον χθες προ της εναβολής του Συμβουλίου ότι πάση θυσίαί πρέπει να απούγωμεν να θίξωμεν το αποθεματικόν των λιρών **90,000**. Αυτό και μόνον το γεγονός ότι το θίγομεν είναι αφορμή οικονομικού πανικού εις την χώραν, διότι το χρήμα τούτο κατά την αντίληψιν πάντων υπάρχει εκεί διά να χρησιμεύση εις μίαν μεγάλην και απρόοπτον ανάγκην της νήσου. Και η εντύπωσις η οποία μένει φυσικά εις τους κατοίκους όταν το θίγωμεν, ισοδυναμεί προς τον φόβον τον οποίον θα ησθάνετο όταν ηγγίζομεν εν βήμα κινδύνου. Διά τούτο έχω την πεποίθησιν ως εκ των δηλώσεων ας έκαμεν η Κυβέρνησις, ότι η προσπάθεια όλων εν τω Συμβουλίω τούτω θα είναι η εξεύρεσις μέσων προς αποφυγήν ελαττώσεως του εν λόγω ποσού του αποθεματικού.

Υπηνίχθη ο έντ. Αποικ. Γραμματεύς ότι νέα φορολογία προς το παρόν τουλάχιστον πρέπει να είναι εκτός της σκέψεως του Συμβουλίου τούτου. Εχω υπ' όψιν μου έκθεσιν του συστήματος φορολογίας ειδικής επιτροπής, την οποίαν αποτέλελεσαν διακεκριμένα Μέλη και του Ν. Συμβουλίου και της Κοινωνίας ειδικοί εις τα εμπορικά ζητήματα και βλέπω εις αυτήν ότι

είχεν εκτιμηθή κατά το **1927** το ετήσιον εισόδημα της χώρας εις λ. **3,452,000** ετησίως.

Καίτοι δεν συμφωνώ ότι είναι επιστημονικώς ορθώς ο τρόπος αυτός της εξαυρέσεως του εθνικού εισοδήματος, εν τούτοις νομίζω ότι το ως άνω ποσόν είναι μία απόδειξις του πλούτου της χώρας κατά μέσον όρον. Εάν λάβωμεν υπ' όψιν την βάσιν αυτήν (το ως άνω ποσόν είναι οι μόνοι επίσημοι αριθμοί τους οποίους έχει υπ' όψιν το Συμβούλιον τούτο) θα ίδωμεν αμέσως ότι λαμβανομένης υπ' όψιν της πτώσεως των τιμών όλων των προϊόντων της χώρας, αι οποίαι λαμβάνονται υπ' όψιν εις τον υπολογισμόν και των σημερινών τιμών, τας οποίας έχουσι τα αυτά προϊόντα, θα ίδωμεν αμέσως ότι το υπολογισθέν ως άνω εισόδημα της χώρας δέον να υποβιβασθή εις λ. **2,000,000**. Αυτό βεβαίως είναι το υπολογιζόμενον ακάθαρτον εισόδημα της χώρας και χωρίς να έχω αξιώσεις ειδικού οικονομολόγου νομίζω ότι δύναμαι να είπω από τόρα ότι το περιθώριον της πληρωμής φόρων υπό των κατοίκων του τόπου αυτού έχει ουσιωδώς ελαττωθή. Πιθανόν ο ορθός και επιστημονικός τρόπος να είναι κατά τι διαφορετικός, αλλά η ελάττωσις των αριθμών θα είναι η αυτή είτε με τον ένα τρόπον, είτε με τον άλλον.

Μη δυνάμενοι να προχωρήσωμεν προς καλυψιν του παρουσιαζομένου ελλείμματος δι' επιβολής νέας φορολογίας ευρισκόμεθα εις την σκληράν ανάγκην να περικόψωμεν τας υπάρχουσας δαπάνας. Κατά τον υπολογισμόν των εσόδων εις το σχέδιον προϋπολογισμού τα έσοδα κατά το **1931** υπολογίζονται εις λ. **731,550**.

Ο Π.Μ. Κιτίου (και άλλα Μέλη του Συμβουλίου τούτου) και προσωπικώς εγώ, δύναμαι δε να είπω και πάντα τα ελληνικά αίρετά Μέλη του Συμβουλίου, των οποίων γνωρίζω τας γνώμας, φρονούσιν ότι ο παρουσιαζόμενος ενάπιον μας προϋπολογισμός εσόδων διά να είμεθα ασφαλείς πρέπει να ελατωθή κατά λ. **30,000** και επομένως τα έσοδα, αίτινα είναι προϋπολογισθέντα και επί των οποίων δυνάμεθα να

στηρίξωμεν τας δαπάνας είναι λ. **701,550**. Εις το ποσόν αυτό προσθέτομεν τα περισσεύματα των λ. **21,105** του παρελθόντος έτους και ούτω έχωμεν ποσόν το οποίον δυνάμεθα να διαθέσωμεν εις λ. **722,655** εν όλων.

Το ποσόν αυτό η χώρα θέλει εις τη διάθεσιν της Κυβερνήσεως διά τας ανάγκας της χώρας. Το Συμβούλιον, εφ' όσον δύναμαι να αντιπροσωπεύσω και τας γνώμας άλλων συναδέλφων δεν έχει καμμίαν διάθεσιν να αρνηθή εις την Κυβέρνησιν τας προμηθείας διά τον μηχανισμόν της διοικήσεως. Είναι έτοιμον το Συμβούλιον να δώση την πρόσοδον την οποίαν έχει εις την διάθεσιν του, αρκεί και η Κυβέρνησις να θελήση να φανή ενδοτική εις τας εισηγήσεις του.

Εκ του ποσού το οποίον προανέφερε, ήτοι των λ. **722,655** και μέχρι του ποσού το οποίον προτίθεται να δαπανήση η Κυβέρνησις ήτοι των λ. **801,655** υπάρχει μιá διαφορά εκ λ. **78,920** αποτελεί καθ' ημάς το έλλειμμα, το οποίον θα μένη εάν ακολουθήσωμεν τας δαπάνας αι οποίαι επιβάλλονται διά του νομοσχεδίου.

Αλλά βεβαίως το ποσόν τούτο ολόκληρον δεν εννοούμεν να το αφαιρέσωμεν εκ του ποσού των λ. **706,542** το οποίον αναφέρεται εις το 2ον άρθρον του περί χρήσεως νομοσχεδίου διότι εάν επράττομεν ούτω θα κατελήξαμεν εις την αδικίαν ότι ολόκληρον το έλλειμμα θα αφαιρείτο εκ των μισθών και των άλλων κονδυλίων άτινα υπόκεινται εις την ψήφον του Συμβουλίου τούτου χωρίς να συνεισφέρουν εις την ελάττωσιν ταύτην μισθοί λ. **36,574**, οι οποίοι δεν υπόκεινται εις την ψήφον του Συμβουλίου τούτου. Βεβαίως η μόνη λύσις, ήτις θα ήτο δυνατή υπό τας περιστάσεις εφ' όσον αρνούμεθα να ψηφίσωμεν προϋπολογισμόν ανισοσκελή και να θίξωμεν το αποθεματικόν των λιρών **90,000** λιρών, θα ήτο να αφαιρέσωμεν εκ του ποσού των λιρών **706,542** του νομοσχεδίου μέγα μέρος του ελλείμματος των λιρών **78,000** και ν' αφήσωμεν εν ποσόν ανάλογον του ελλείμματος το οποίον έχω την πεποίθησιν ότι η Κυβέρνησις ενεργούσα οικεία θελήσει και δικαίως να θελήση να αφαιρέση εκ του άλλου ποσού του μη

υποκειμένου υπό τον έλεγχο του Συμβουλίου τούτου.

Η ελάττωσις η οποία θα επακολουθήση μετά την αφαίρεσιν π. χ. του ποσού των λιρών **78,000** πρέπει να ακολουθήση ωρισμένας αρχάς δικαιοσύνης διά να μη καταλήξωμεν εις αδικίας εναντίον ωρισμένων υπαλλήλων. Πρέπει να ορίσωμεν ένα **minimum** μισθού, το οποίον κατ' ουδένα λόγον πρέπει να θίξωμεν. Πρέπει να ορίσωμεν την κλίμακα και τον τρόπον καθ' ον η κλίμαξ αύτη θα εφαρμοσθή εις όλους τους άλλους υπαλλήλους και την αρχήν, ότι εις την κατάργησιν θέσεων ήτις πιθανόν να γίνη, θα γίνη αρχή από τας νεωστί ιδρυθείσας και να προχωρήσωμεν αναλόγως των αναγκών της υπηρεσίας.

Βεβαίως εν ταις λεπτομερείαις το αποτέλεσμα της ελαττώσεως είναι έργον, το οποίον δεν ανήκει εις το Σύμβουλιον τούτο. Το Συμβούλιον δύναται να θέση τους όρους επί των οποίων δύνανται να εργασθώσιν οι αρμόδιοι.

Και αν ο προϋπολογισμός ισοσκελίζετο αμέσως εν τω Συμβουλίω τούτω και εάν ετίθεντο αι αρχαί επί των οποίων θα εγίνοντο αι αναγκαίαι περικοπαί και ελαττώσεις, η επιτροπεία, την οποίαν εμνημόνευσεν ο έντιμος Απ. Γραμματεύς, θα ηδύνατο αμέσως να διορισθή και να αρχίση το έργον της, ούτως ώστε την **1ην** προσεχούς έτους να υπάρχουν καθωρισμένα ακριβώς τα κονδύλια εκάστης υπηρεσίας. Βεβαίως γνωρίζομεν ότι το μέτρον αυτό δύναται εν πολλοίς να θεωρηθή ως μέτρον σκληρόν, αλλά είναι μέτρον "ανάγκαι και θεοί πείθονται".

Δυνάμεθα δε να παρηγορούμεθα ότι ούτω πράττοντες εν πολλοίς δεν αδικούμεν την τάξιν των υπαλλήλων. Όταν ίδωμεν τους μισθούς των υπαλλήλων κατά το **1914** και τους μισθούς των αυτών θέσεων σήμερα θα πεισθώμεν αμέσως ότι το μέτρον της ελαττώσεως, πιθανόν να είναι εν πολλοίς δυσάρεστον, δεν θα είναι όμως άδικον.

Δεν έχομεν εν Κύπρω δυστυχώς εξηκριβωμένους αριθμούς δεικνύοντας τον τιμάριθμον, αλλά και άνευ των αριθμών αυτών αισθανόμεθα όλοι ότι ούτος (ο

τιμαρίθμος) είναι μεν ανώτερος κατά τινας μονάδας του τιμαρίθμου του **1914**, είναι όμως πολύ κατώτερος του τιμαρίθμου του **1920**.

Προς την τάξιν των υπαλλήλων νομίζω ότι δικαιούται εις την δύσκολον αυτήν περίστασιν να στραφή η χώρα και να της κάμη μίαν έκκλησιν. Και είμεθα βέβαιοι ότι ούτοι δεν θα αρνηθούν να ανταποκριθώσιν εις την έκκλησιν αυτήν μη λησμονούντες ότι όταν και αυτοί λόγω της ακριβείας της ζωής, έκαμαν έκκλησιν προς την χώραν, διά την αύξησιν των μισθών των, η χώρα δεν εδίστασεν να δώση ταύτην.

Ως προς την κατάργησιν θέσεων, την οποίαν συνεπάγεται βεβαίως ελλάτωσις του ποσού των δαπανών, γνωρίζω ότι θα υπάρξουν πάντοτε ενστάσεις εκ μέρους των αρχηγών των διαφόρων τμημάτων. Εν τη προσπάθειά όπως έκαστος τμηματάρχης διεξαγάγη την εν τω τμήματι του εργασίαν όσον το δυνατόν πληρέστερον και έτι ότε αναπαυτικώτερον νομίζουν ότι κάθε υπάλληλος, ο οποίος υπάρχει εις το τμήμα των είναι απαραίτητος.

Αλλ' ημείς οι εκός εκάστου τμήματος ευρισκόμενοι και βλέποντες των εύγλωπτον γλώσσαν του **Blue book** (Κυανής Βίβλου) είμεθα βέβαιοι, ότι χωρίς κανένα ακρωτηριασμόν της Κυβερνητικής μηχανής, το προσωπικόν δύναται να ελαττωθή ακινδύνως. Βεβαίως το μέτρον τούτο, ως μέτρον προσωρινόν και ανάγκης, σκοπεί απλώς την ισοσκέλισιν του προϋπολογισμού και τούτο γίνεται με πάσαν επιφύλαξιν υπό των μελών του Συμβουλίου να επικρίνωσιν ωρισμένην δαπάνην της Κυβερνήσεως δι' άλλους λόγους.

3ον. Εισερχόμενος εις το **3ον** σημείον, της ομιλίας μου, λέγω ότι ο προϋπολογισμός αυτός παρέχει κονδύλια, άτινα δεν έπρεπε να περιέχη, και παραλείπη άλλα, τα οποία κατ' εμέ θα ήσαν απαραίτητα. Τα κονδύλια τα οποία ίσως δεν έπρεπε να παριέχη νομίζω ότι δεν πρέπει να αναφέρω τώρα (εις την **2αν** ανάγνωσιν του νομοσχεδίου) αλλά όταν θα εισέλθωμεν

εις τη εξέτασιν των διαφόρων κονδυλίων χωριστά (ήτοι όταν το Συμβούλιον θα είναι εν επιτροπή).

Γενικώς όμως δύναμαι να κάμω εις το στάδιον αυτό παρατηρήσεις επί προνοιών αι οποίαι έπρεπε να λαμβάνωνται διά το υπό συζήτησιν νομοσχεδίον και αι οποίαι δεν λαμβάνονται.

Ελέχθη επανειλημμένως επαναλαμβάνω δε απλώς και εγώ, ότι η βάσις της ευημερίας της νήσου αυτής είναι η οικονομική ευεξία των γεωργικών τάξεων.

Κατ' εμέ δεν υπάρχει θυσία την οποίαν πρέπει να αρνηθώμεν έστω και προς βλάβην των άλλων υπηρεσιών, χάριν της τάξεως των γεωργών.

Και παρ'όλα τα μέτρα, τα οποία λαμβάνονται διά των διαφόρων κονδυλίων του προϋπολογισμού υπέρ της γεωργίας νομίζω ότι τίποτε το γενναίον και αποφασιστικόν δεν δύναται να γίνη υπέρ των γεωργών λόγω της στενότητος του κέρδους το οποίον έχουν. Νομίζω ότι το περιθώριον του κέρδους των απορροφάται κατά μέγα μέρος υπό του τόκου τον οποίον να απορροφούν τα γεωργικά των δάνεια.

Τούτο βεβαίως εις τας καλώς εποχάς, διότι όταν επέλθουν κακοί χρόνοι, καταστρέφεται όχι μόνον το κέρδος των, αλλά και το κεφάλαιον των. Διά τούτο νομίζω ότι εις τον προϋπολογισμόν έπρεπε να υπάρχη κονδύλιον, το οποίον θα υπεβोधήθει την ελάττωσιν του γεωργικού τόκου.

Εξηγούμαι: Θα εφантаζόμην π. χ. ότι με επίδομα εκ λιρών **10,000** εκ του προϋπολογισμού θα ήτο δυνατόν να επιβληθή εις Γεωργικήν Τράπεζαν εκ λιρών **50.000** κεφαλαίου να τοκίζη εις τας Συνεργατικάς Τράπεζας με τόν με τόκον προς **5%**.

Λέγω μόνον λίρας **10,000** και όχι λίρας **20,000** ή πλέον και εξηγώ. Η Γεωργική Τράπεζα έχει την εγγύησιν της κυβερνήσεως ως προς το **4%**. Εάν ελαττώση τον τόκον της εις **5%** από **8%** σημαίνει ότι τα κέρδη της θα ελαττωθούν εις **2%** από **5%**. Εις το **2%** θα πληρώσωμεν ημείς εγγύησιν διά να φθάσωμεν το αρχικόν **4%** άλλα **2%** και ούτω ευρίσκομεν το ποσόν των λιρών **10,000** λιρών όπερ προανέφερα.

ΚΙΤΤΙΟΥ: Νομίζω ότι η τράπεζα η ίδια πληρώνει 5% διά τα γραμμάτια εάν δε δέχεται εγγύησιν 4% δεν σημαίνει τούτο ότι πραγματοποιεί το επιθυμούμενον κέρδος, αλλ' ασφάλειαν κατά του κινδύνου να ζημιώση πέραν του 4%.

ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ: Νομίζω ότι το έντιμον Μέλος Μόρφου-Λεύκας υπέβαλε σχετικόν ψήφισμα, και η Κυβέρνησις είναι υπό σκέψιν αν θα το αποδεχθή ή όχι.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ: Επιφυλάσσω τας εξηγήσεις μου, όταν θα ήρχετο το ψήφισμα μου υπό συζήτησιν. Απλώς περιορίζομαι λέγων ότι επί του νομοσχεδίου του προϋπολογισμού θα ήθελα να έβλεπα κυβερνητικόν επίδομα προς μίαν γεωργικήν τράπεζαν, ως ζήτημα αρχής. Μία άλλη πρόνοια, η οποία έπρεπε να υπάρξη ποσώς η οποία είναι απαραίτητος με την σημερινήν κοινωνικήν εξέλιξιν, είναι μία βοήθεια εκ μέρους της Κυβερνήσεως, η οποία εν συνδυασμώ μετ' αναλόγου συνεισφοράς εκ μέρους των εγοδοτών και των εργατών, ηδύνατο να αποτελέση ταμείον κοινωνικής ασφαλείας δι' αυστηρώς εργατικές τάξεις.

ΛΑΝΙΤΗΣ Νομίζω ότι τούτο θα αποτελέση μέρος μιας εργατικής νομοθεσίας, την οποίαν εζητήσαμεν και διά την οποίαν ελάβομεν υποσχέσεις ότι θα γίνη.

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ: Και εις το σημείον αυτό δεν θα εισέλθω εις λεπτομερείας, αλλ' απλώς ως ζήτημα αρχής, το θέτω, ότι δηλαδή ο προϋπολογισμός των δαπανών της νήσου, έπρεπε να περιείχε οικονομικήν βοήθειαν εκ μέρους της χώρας προς τους εργάτας.

Καταλήγων επιθυμώ να δηλώσω, ότι δεν θα ενστώ εις την κατά το στάδιον τούτο ανάγνωσιν του νομοσχεδίου, επιφυλάττων τας παρατηρήσεις μου επί των ειδικών κονδυλίων και διά την ισοσκέλισιν του προϋπολογισμού, όταν το Συμβούλον θα ευρίσκεται υπό επιτροπείαν και την τελικήν μου γνώμην, όταν ίδω το νομοσχέδιον υπό την μορφήν υπό την οποίαν θα εξέλθω από το Συμβούλιον εν Επιτροπεία.

ΝΕΤΖΙΑΕΤΤΙΝ: Επιθυμώ να προσθέσω μερικές παρατηρήσεις εις τας ήδη γενομένας τοιαύτας υπό των άλλων μελών. δεν εγείρομαι διά να ενστώ εις την 2αν

ανάγνωσιν του νομοσχεδίου. Το προσχέδιον του προϋπολογισμού δεικνύει ότι το ποσόν των δαπανών δεν είναι ανάλογον προς το ποσόν των προσόδων.

Υπερβαίνει το ποσόν των προσόδων, το οποίον υποτίθεται ότι θα πραγματοποιηθή. Είναι δε γεγονός ότι η προϋπολογισθείσα πρόσοδος κατά το παρελθόν έτος δεν έχει πραγματοποιηθή, εάν δε και εφέτος δεν πραγματοποιηθή, τότε το αποθεματικόν των λιρών **90,000** ολόκληρον δεν θα είναι ικανόν να καλύψη το έλλειμμα. Τότε δε η θέσις της χώρας θα καταστή δυσκολωτέρα. Νομίζω ότι είναι ανάγκη δι' εκάστην κυβέρνησιν να κάμνη δαπάνας αναλόγους προς τας προσόδους της. Πού θα εύρωμεν το ποσόν το οποίον θα απαιτηθή διά τας δαπάνας; Κατ' ανάγκην θα προστρέξωμεν εις πρόσθετον φορολογίαν διά να φέρωμεν το ισοζύγιον. Ενεκα όμως της οικονομικής κρίσεως ο κόσμος δεν είναι εις θέσιν να πληρώση τους φόρους του, πως δε θα ήτο δυνατόν να προστρέξωμεν εις νέαν φορολογίαν; Επομένως η Κυβέρνησις έπρεπε να προπαρασκευάση προϋπολογισμόν αναλόγως με τας προσόδους της χώρας.

Μερικά κονδύλια των δαπανών έπρεπε να ελαττωθούν και μερικά των νεοδημιουργηθεισών θέσεων έπρεπε να καταργηθούν τελείως, διά να έχωμεν ισοζύγιον. Βλέπω ότι τόσον η Κυβέρνησις όσω και το Συμβούλιον τούτο, ευρίσκειται εις δύσκολον θέσιν, διότι δεν υπάρχει ευκαιρία διά την σύνταξιν νέου νομοσχεδίου. Διά τούτο προσδοκώμεν από την Κυβέρνησιν, ότι θα κάμη τας αναγκαίας οικονομίας και θα φέρη προσεχώς ενώπιον του Συμβουλίου ισοσκελισμένον προϋπολογισμόν.

Βλέπω εν τω νομοσχεδίω ότι εδημιουργήθησαν νέαί θέσεις και εδόθησαν αυξήσεις εις μερικούς λειτουργούς.

Δρατιτόμενος της ευκαιρίας ταύτης επιθυμώ να ομιλήσω επί του θέματος, το οποίον αφορά την Μουσουλμανικήν κοινότητα. Πρόκειται περί της **Sheri Court** και του γραφείου του Μουφτή. Επί **51** έτη η Κυβέρνησις επλήρωνε ποσόν τι εκ του προϋπολογισμού

διά την συντήρησιν αυτών. Προ **2** ετών, το ποσόν τούτο διεγράφη.

Η Βρετανική Κυβέρνησις διά του άρθρου **27** της συνθήκης της Λωζάννης ανέλαβεν όπως συντηρή τους λειτουργούς των εν Κύπρω μουσουλμανικών θρησκευτικών Ιδρυμάτων. Λυπούμαι δε διότι δεν βλέπω να γίνεται πρόνοια εν τω προϋπολογισμώ περί αυτών. Επιθυμώ δε να προσθέσω ότι η διαγραφή του κονδυλίου τούτου είναι εναντίον νομικών αρχών.

ΕΓΓΙΟΥΠ: Αναγνωρίζει την οικονομικήν κρίσιν εν Κύπρω, ως μέσον δε λύσεως αυτής λέγει ότι πρέπει να προσευχόμεθα εις τον Θεόν διά να μας απαλλάξη εκ του κακού τούτου. Επίσης αναγνωρίζει το υπερμέγεθες των μισθών των δημ. υπαλλήλων, αλλά συνιστά υπομονήν.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΙΣΑΓΕΛΕΥΣ: Το ζήτημα των θρησκευτικών ιδρυμάτων των μουσουλμανικών κοινοτήτων εν Κύπρω κανονίζεται υπό των ζητημάτων της κατοχής και της προσαρτήσεως. Το ζήτημα τούτο είναι παλαιόν και έσχε την προσεκτικήν μελέτην πολλών Νομικών Συμβούλων της Κυβερνήσεως, οι οποίοι συνεφώνησαν ως προς τούτο.

ΣΤΑΥΡΙΝΑΚΗΣ: Εμβάλλει εις σοβαράς σκέψεις πάντα άνθρωπον πονούντα τον τόπον αυτόν η εμφάνισις του παρόντος Προϋπολογισμού. Ποσόν εκ λιρών **74.633** περισσεύματα του **1929** κατηναλώθησαν κατά το **1930** κατά το τρέχον δε έτος ποσόν εκ λιρών **21,185** περισσεύματα υπολογιζόμενα θα καταναλωθούν και θα μένη έλλειμμα ποσόν εκ λιρών **70,000**. Τι μέτρα έλαβεν η Κυβέρνησις διά να αντιμετωπίση την κατάστασιν; Προσέτρεξεν εις το αποθεματικόν. Αφού περιέκοψεν διάφορα δημόσια έργα πρώτης ανάγκης, το υπόλοιπον εκ λιρών **49,000** λιρών αφήκε να καλύψη εκ του αποθεματικού. Η Κυβέρνησις αντί να ενξαντλήση κάθε δυνατήν οικονομίαν διά το έτος αυτό προς κατευθύνσεις αίτινες επέτρεπον οικονομίας, τουναντίον επηύξησε την δαπάνην προς την κατεύθυνσιν αυτήν και ζητεί να καλύψη το έλλειμμα από το αποθεματικόν,.

Συνεχίζων την επίκρισιν του επί του

προϋπολογισμού θίγει το ζήτημα των οδοιπορικών των υπαλλήλων και συνιστά την ελάττωσιν αυτών από **4 1/2** γρόσια το μίλι εις **3** γρόσια.

Επί του σημείου αυτού ο Κυβερνήτης πληροφορεί ότι επιτροπεία επιληφθείσα ήδη του ζητήματος υπεβίβασε το ποσόν εις **3** γρόσια το μίλι.

ΘΕΟΔΟΤΟΥ: Ευρισκόμεθα σήμερον προ μιάς οδυνηράς καταστάσεως να ίδωμεν την Κύπρον εις το χείλος της χρεωκοπίας. Και καλούμεθα να χρησιμοποιήσωμεν και αυτό το μικρό αποθεματικόν, διά να παρατείνωμεν ακόμη επ' ολίγον την οικονομικήν ζωήν του τόπου.

Η θέσις της Κύπρου δεν περιποιεί καθόλου τιμήν εις το Αγγλικόν γόητρον, τουναντίον το στιγματίζει. Όταν η Αγγλία κατέλαβε την Κύπρον, η δήλωσις της Ανάσσης ήτο ότι θα έκαμνε ταύτη παράδεισον της Ανατολής. Αλλ' αλλοίμονον **52** χρόνια Αγγλικής διοικήσεως έκαμε την Κύπρον οικονομικώς κόλασιν της ανατολής. Το αίτιον τούτον είναι ότι όλον το εισόδημα της νήσου ανερχόμενον εις λίρας **90,000** κατεδέχθη το αγγλικόν κράτος αδίκως και παρανόμως να το φορτώση εις την ράχιν της νήσου διά να πληρώνωνται ξένα υποχρεώσεις. Και εβλέπομεν το κυπριακόν χρήμα να ανακουφίση τους Αγγλους και τους Γάλλους φορολογουμένους υπό την μορφήν του φόρου της υποτελείας διότι μέγα μέρος των εισοδημάτων γτης νήσου επληρώνετο απέναντι του δανείου, εις το οποίον δεν ηνείχετο καθόλου ο κυπριακός λαός, του οποίου ουδεμία δεκάρα εδαπανήθη διά τον Κυπριακόν κλαόν.

Ούτω δε παρουσιάζετο το ζήτημα το οποίον δεν παρουσιάζεται εις ουδέν άλλο κράτος, η Κύπρος δηλαδή θα δουλεύη εις **3** Κυρίους, την Αγγλίαν, την Γαλλίαν και την Τουρκίαν,

Τα εκατομμύρια, τα οποία εξήλθον της Κύπρου, εάν εδαπανώντο εις την Κύπρον δεν θα είχωμεν σήμερον αυτήν την οικονομικήν κατάστασιν του τόπου.

Επαναλαμβάνω δε εάν τα περισσεύματα τα οποία υπήρχον από την πληρωμήν του φόρου της υποτελείας,

και εάν δεν επληρώνετο υποτελικός φόρος από του **1914** και εντεύθεν οπότε η Αγγλία προσήρτησε την Κύπρον και δεν εδικαιούτο να εισπράττη υποτελικόν φόρον και το ποσόν λιρών **1,600,000** αφήνετο εις τον τόπον τότε δεν θα ευρίσκετο η Κύπρος εις την σημερινήν αξιοθρήνητον οικονομικήν κατάστασιν.

Η Κύπρος θα οφείλη χάριτας εις τον νυν Κυβερνήτην της διά την κατάργησιν του υποτελιοκού φόρου και ελπίζομεν ότι το αδίκημα όπερ εγένετο εις τον τόπον διά της κατακρατήσεως των χρημάτων των εισπραχθέντων εκ του υποτελικού φόρου θα σενεργασθή ούτος να αρθή και αποδοθή το εισπραχθέν ποσόν ολόκληρον εις τον τόπον.

Το υπό συζήτησιν νομοσχέδιον είναι τοιούτον, ώστε διά να γίνη δεκτόν υπό των αιρετών μελών πρέπει να τροποποιηθή. Και θα επεθύμουν να τροποποιηθή προτού τεθή εις ψηφοφορίαν διότι αν δεν τροποποιηθή δεν γνωρίζω οποία θα είναι η τύχη του, θέλομεν να βοηθήσωμεν την Κυβέρνησιν οσάκις αύτη εργάζεται διά το γενικόν καλόν του τόπου. Όταν όμως η Κυβέρνησις δεν θέλη να παύση από του να δαπανά **56%** των δαπανών εις μισθούς δεν νομίζω ότι είναι καθήκον μας να ψηφίσωμεν τοιούτον προϋπολογισμόν. Καθώς πληροφορούμαι η Αγγλία διά τους μισθούς δαπανά **24%**, η Γαλλία **22%** και εδώ **56%**.

ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ: Εις την Κεϋλάνην είναι **50%**.

ΚΙΤΙΟΥ: Και εις την Μάλταν όμως είναι πολύ κατώτερον το όριον.

ΘΕΟΔΟΤΟΥ: Εν πάση περιπτώσει δεν θα ευρεθή καμμία χώρα εις τον κόσμον, και παρακαλώ την Κυβέρνησιν να μου την υποδείξη εάν υπάρχη η οποία σπαταλά **56%** διά τους μισθούς. Και τούτο συμβαίνει καθ' ην εποχήν ο τόπος μας, ευρίσκεται εις το χείλος του οικονομικού βάραθρου. Εγώ ενθουμούμαι επί **25** συνεχή έτη καθ' α διετέλεσα μέλος του Συμβουλίου τούτου, ο προϋπολογισμός ουδέποτε ανήλθε πέραν των **350,000** λιρών.

ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ: Ελπίζω τώρα που είσθε πάλιν μέλος

να διοικηθή ο τόπος πάλιν καλά.

ΘΕΟΔΟΤΟΥ: Εάν τούτο ελέχθη ειρωνικώς δεν συγχαίρω την έδραν, λέγω όμως ότι εάν η κυβέρνησης ακολουθήση τας συμβουλάς μου ασφαλώς ο τόπος θα διοικηθή καλύτερον.

ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ: Δεν ήτο ειρωνεία, αλλά γενική έκφρασις αισιοδοξίας.

ΘΕΟΔΟΤΟΥ: Ευχαριστώ διά τούτο. Τα δύο σημεία τα οποία έπρεπε να ληφθούν υπ' όψιν διά την βελτίωσιν του προϋπολογισμού είναι: **11)** Αυστηραί (αιματηραί) οικονομίαι αι οποίαι με καλήν θέλησιν δύνανται να γίνουν χωρίς καν να βλαφθή η διοικητική λειτουργία του τόπου. Εννοώ δε οικονομίας όσον αφορά εις τους υπάρχοντας μισθούς και εις το άθικτον και ανεξέλεγκτον υπό του Συμβουλίου τούτου ποσόν των **36,000** λιρών, **2)** εκτός τούτου πρέπει να παραιτηθούν και ωρισμένοι περιττοί υπάλληλοι. Βεβαίως λυπούμεθα να μετέλθωμεν τοιαύτα μέτρα, αγόμεθα όμως εις τούτο υπό της αδηρίτου ανάγκης.

Ο εντιμος αποικιακός γραμματεύς μας υπέμνησε τους λόγους του Υφυπουργού, όστις μας επεσκέφθη προ τινος, ότι δηλαδή εάν αρνούμεθα να ψηφίσωμεν τον προϋπολογισμόν θα συνέβαινεν ίσως κάτι δυσάρεστον διά τον τόπον ή ότι θα κλείση ίσως το νομοθετικόν Συμβούλιον.

ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ: Δεν πρέπει να υπονοηθή ουδεμία απειλή εκ των λόγων μου.

ΘΕΟΔΟΤΟΥ: Υποθέτω ότι υπάρχει τοιαύτη επιστολή είτε εκ του υφυπουργού είτε εκ του υπουργού των Αποικιών, η οποία υπαινίττεται τοιαύτην απειλήν, αλλ' αι απειλαί δεν μας πτοούν, ούτε μας εμποδίζουν από του να κάμωμεν το καθήκον μας εις τον τόπον αυτόν, τον οποίον είναι να υπερασπίσωμεν τα συμφέροντα του δι' όλων των μέσων και πάση θυσία. Ελπίζω, Εξοχώτατε, ότι θα θελήσετε να εργασθήτε ειλικρινώς διά τον τόπον, και να βοηθήσετε τούτον όπως εξέλθη εκ της δυσκόλου οικονομικής θέσεως, εις ην περιήλθεν υπό αγγλικήν διοίκησιν και προς τον σκοπόν τούτον οφείλετε να

υποστηρίζετε εκθύμως την γεωργιαν, δηλαδή να εξευρέτε κεφάλαια διά την γεωργικήν τράπεζαν, να ελαττώσετε τον γεωργικόν τόκον εις **5%** και με μακροπρόθεσμα δάνεια τουλάχιστον **15** ετών να δεχθήτε δε και υποστηρίξετε το ψήφισμα του εντ. Μέλους Μόρφου-Λεύκας, το οποίον προνοεί περί της ευημερίας των γεωργών.

Ακολούθως λαμβάνει τον λόγον ο κ. Αραδιππιώτης επιτιθέμενος επίσης κατά του προϋπολογισμού.

Μετά ταύτα το Συμβούλιον εισέρχεται εις την συζήτησιν του προϋπολογισμού κατά κονδύλια, λαμβάνουν δε τον λόγον διάφορα μέλη ομιλούντα σχετικώς επί των διαφόρων κονδυλίων.

Στις επόμενες συνεδρίες του Νομοθετικού οι συζητήσεις έγιναν για το κάθε ένα κονδύλι ξεχωριστά.